

سرشناسه : معتمد، عزت الله، ۱۳۴۳ -

عنوان و نام پدیدآور : این عمار : بررسی و تبیین شخصیت
صحابی بزرگ و ممتاز پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله عمار
یاسر / عزت الله معتمد.

مشخصات نشر : قم : نجفی، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری : ۶۵۷ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۲۸۱-۲-۶-۱۷۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

موضوع : عمار یاسر، ۵۷ قبل از هجرت، - ۳۷ق.

موضوع : فتنه و فتنه انگیزی -- ایران

رده بندی کنگره : ۱۳۹۱ ع ۸ م ۶ BP/۳۴

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۹۴۲ :

شماره کتابشناسی ملی : ۲۸۰۸۹۰۳ :

نام کتاب : « این عمار » بررسی و تبیین شخصیت صحابی بزرگ و ممتاز پیامبر اکرم (ص) - عمار یاسر

تألیف و تدوین : عزت الله معتمد

ناشر : انتشارات نجفی قم

صفحه آرایي : قاسم غلام نیا

نوبت و سال چاپ : اول، خرداد ۱۳۹۱

شمارگان : ۱۰۰۰ نسخه

قیمت : ۱۷۰۰۰۰ ریال

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۲۸۱-۲-۶-۱۷۰۰۰۰

چاپ : شریعت قم

به سفارش : تیپ مستقل ۸۳ امام جعفر صادق (علیه السلام) (روحانیون تبلیغی - رزمی)

کلیه حقوق محفوظ و در انحصار مؤلف می باشد

اين عمار

بررسی و تعیین شخصیت صحابی بزرگ و ممتاز پیامبر اکرم ﷺ

«عمار یاسر»

عزّت الله معتمد

تقریظ حضرت آیت الله سید احمد خاتمی «دائمة برکاته» بر کتاب «ابن عمار»

بسم الله الرحمن الرحيم

حوادث سال ۱۳۸۸ که شکل دهنده جریان فتنه بود، علیرغم آنکه زحمت فراوانی برای مسئولان نظام اسلامی و امت حزب الله فراهم کرد، اما این پیامد مهم را هم به همراه خود داشت که هم در عرصه سیاسی و هم در عرصه فرهنگی تحولی عظیم ایجاد کرد. در عرصه سیاسی همان گونه که دفاع مقدس هشت ساله، کشور را در عرصه تهاجم خارجی بیمه کرد، حوادث فتنه و در پی آن واکنش هوشمندانه و بصیرت مدارانه مردم در مقابله با آن کشور را در عرصه تهاجم داخلی ضد انقلاب، نیز بیمه نمود. در عرصه فرهنگی این حوادث سبب شد تا بحث‌ها و پژوهش‌های ارزشمندی در رابطه با شناخت جریان فتنه و شیوه‌های فتنه‌گران و صورت گیرد. از جمله مباحث ارزشمند این عرصه، معرفی چهره‌های با بصیرت و کتاب نبی اکرم ﷺ و امامان معصوم "سلام الله علیهم اجمعین" بود. در این تحول فرهنگی برخی از چهره‌های برجسته و با بصیرت تاریخ از غربت در آمدند. از جمله این چهره‌های نورانی جناب "عمار بن یاسر" است که به حق می‌توان او را نماد بصیرت نامید. بصیرت عمار را تنها بعد از پیامبر ﷺ نباید دید، بلکه این مرد با بصیرت از زمان نبی اکرم ﷺ تا زمان شهادتش مدام با چراغ بصیرت الهی حرکت کرد. مواضع بصیرت مدارانه این مرد بزرگ، شایسته تجلیل فوق العاده است.

در این راستا برادر گرامی جناب حجّت الاسلام آقای معتمد، که خود افتخار رزم با بصیرت در دفاع مقدّس را داشته و به افتخار جانبازی نیز نائل آمده‌اند، پژوهشی در خور تقدیر کرده‌اند. ایشان در یازده گفتار این کتاب تلاش کرده‌اند که سیمای نورانی عمّار را به تصویر بکشند، آنچه در این فصول یازده گانه برجسته است، آن است که نویسنده محترم تلاش کرده بُعد بصیرتی این چهره درخشان را ترسیم کند. این کار با انگیزه ارزشمندی، یعنی؛ روشنگری در فضای فتنه شکل گرفته است. تلاش شده که کتاب، کتابی مستند و خواندنی باشد. گر چه مطمئنم نویسنده محترم هم از تشویق‌های عزیزان خواننده استقبال می‌کند» که تشویق عامل وادارنده است» و هم از نقدهای دلسوزانه منتقدان واضح بهره خواهد برد.

این کتاب به انگیزه «فریاد دلسوزانه» و «از سر جان بر آمده» علمدار مکتب اهل بیت «سلام الله علیهم اجمعین» در عصر حاضر مقام «مُظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدّ ظله العالی)» به تحریر در آمده که فرمود: «این عمّار» و در حقیقت لبیکی به ندای این قافله سالار رهروان راه اهل بیت «سلام الله علیهم اجمعین» است. امید که این کتاب نیز در سلسله کتاب‌های روشنگر در عرصه فتنه، مورد استقبال قرار گیرد. توفیق روز افزون نویسنده محترم را از خداوند خواستارم.

والسلام علیکم ورحمة الله و برکاته

سید احمد خاتمی

۱۳۹۱/۰۳/۰۶ مطابق با چهارم رجب المرجب ۱۴۳۳ ق

فهرست مطالب

مقدمه :	۱۵
سخن نخست :	۱۹
گفتار اول: زیست نامه و معرفی شخصیت خانوادگی عمار	۲۷
پدر و مادر عمار	۲۷
عمار و محیط اجتماعی آن روز	۲۹
عمار و ایمان به پیامبر ﷺ	۳۱
عمار و استقامت آل یاسر	۳۲
آل یاسر و دعای پیامبر ﷺ	۳۵
عمار همراه پیامبر ﷺ	۳۸
عمار بعد از رحلت پیامبر ﷺ	۴۲
عمار و خلافت ابوبکر	۴۸
عمار و دوران عمر	۴۹
عمار و دوران عثمان	۵۲
عمار سرباز فداکار علی رضی الله عنه	۵۴
علی رضی الله عنه و شهادت عمار	۵۷
گفتار دوم: شاخص ها و مؤلفه های شخصیتی عمار	۶۱
۱- دین داری و مقام تسلیم	۶۲
۲- شأنیت قرآنی	۶۲
۳- معیار حقانیت و ملاک جبهه حق	۶۵
۴- التزام در ولایت پذیری	۶۸

- ۵- استقامت و شکیبایی ۸۲
- ۶- شجاعت و از خود گذشتگی ۸۵
- ۷- مقابله با جریان نفاق و عافیت طلب ۹۱
- ۸- اصولگرایی ۹۲
- ۹- ظرفیت سازی برای تصمیمات رهبری ۹۴
- ۱۰- ترجیح منافع و امنیت ملی ۱۰۱
- ۱۱- بصیرت زایی و بصیرت افزایی ۱۰۳

گفتار سوم: خط مشی‌ها و مواضع عمار در مقابله با انحرافات و فتنه‌گری‌ها ۱۱۱

- ۱- ایستادگی و مقاومت در برابر خواسته‌های نامشروع مخالفان ۱۱۱
- ۲- دفاع فکری، فکری و اعتقادی از جبهه حق ۱۲۹
- ۳- ابهام زدایی و مقابله با شبهه افکنی‌ها ۱۳۵
- ۴- رجوع به قرآن و تمسک به سنت نبوی ۱۴۷
- ۵- تولید قدرت و افزایش ظرفیت برای مدیریت رهبری ۱۶۰
- ۶- روشنگری و تقویت دانش دشمن شناسی ۱۸۲
- ۷- هوشیاری و اقدام به هنگام و شجاعانه ۱۹۷
- ۸- گفتمان سازی و آرمان آفرینی ۲۱۲
- ۹- مدیریت خردمندانه در تهدیدات و فرصت‌ها ۲۱۹
- ۱۰- نشاط و امید دادن به جبهه حق ۲۳۱
- ۱۱- جدا سازی و تبیین تعارض و رویارویی جبهه حق و باطل ۲۳۷
- ۱۲- پاسداری از حریم مقدسات و ارزش‌ها ۲۴۶

گفتار چهارم: شخصیت و ویژگی‌های عمار در کلام رهبری «حفظه الله تعالی» ۲۵۵

- ۱) خود سازی معنوی ۲۵۵
- ۲) اخلاص و جهاد ۲۵۸
- ۳) استقامت و ایستادگی ۲۶۴
- ۴) دل نبستن به دنیا و زخارف دنیوی ۲۶۹
- ۵) بصیرت و آگاهی ۲۷۵

۲۸۱	 دشمن شناسی
۲۸۷	 قدرت تحلیل و درک صحیح حوادث
۲۸۹	 موضع گیری روشن و شفاف سیاسی
۲۹۶	 روشنگری و بصیرت افزایی
۳۰۴	 تبیین حقایق و شرایط موجود
۳۰۷	 شجاعت و شهامت در فهم و عمل
۳۱۰	 فریب نخوردن و گم نکردن جبهه حق
۳۱۷	گفتار پنجم: تلاش و نقش عمار در میدان های نبرد
۳۱۷	 واکنش حضور عمار در سپاه امام علی (ع)
۳۲۲	 نبرد صفین و تلاش در مجاهدت های عمار
۳۲۶	 فراز و نشیب های جبهه صفین
۳۲۶	 ۱- رهبری و مدیریت نظامی
۳۲۶	 ۲- شجاعت و دلاوری
۳۲۶	 ۳- ایمان، اعتقاد و التزام عملی
۳۲۷	 ۴- حضور مجاهدان مخلص در سپاه امام
۳۳۵	 بصیرت بخشی عمار در نبرد صفین
۳۴۳	 شهادت عمار، معیار حقانیت
۳۴۷	 واکنش و تأثیر شهادت عمار در جبهه حق و باطل
۳۵۲	 (۱) چرایی ملازم بودن عمار با امام علی (ع)
۳۵۹	 (۲) چیستی و چرایی تقابل با علی (ع)
۳۶۷	 (۳) ریشه یابی مخالفت با علی (ع)
۳۷۱	 ۱- برخورداری افراد سابقه دار در اسلام از ثروت های کلان
۳۷۲	 ۲- نقش رفاقت ها و روابط قبیله ای و خویشاوندی
۳۷۳	 ۳- انگیزه های سیاسی حکومتی
۳۷۵	 (۴) میدان صفین مقابله با دین سیاسی
۳۸۳	گفتار ششم: گذری بر اشعار، خطبه ها و رجز خوانی های عمار

نوع شعر و موضوعات شعری:	۳۸۵
رجزها و خطبه‌های عمار:	۳۹۲
ویژگی‌های اشعار و رجزهای عمار:	۴۰۵
۱- صلابت و شور انقلابی:	۴۰۵
۲- بهره‌گیری و اقتباس از مضامین و الفاظ قرآنی:	۴۰۵
۳- اخلاص و صداقت‌ورزی در راه حق:	۴۰۵
۴- تولی و تبری:	۴۰۷
۵- شهادت طلبی و مجاهدت:	۴۰۷
۶- جنبه‌های بلاغی و ادبی:	۴۰۷
۷- الهام‌گیری از قرآن و احادیث نبوی:	۴۰۸
گفتار هفتم: نقش خواص و خبیگان در فتنه‌ها (بایدها و نبایدها)	۴۱۱
۱- قبل از ظهور فتنه‌ها:	۴۱۱
۲- درک شرایط فتنه:	۴۱۳
۳- شناخت فتنه و مقابله با فتنه‌گران:	۴۱۶
۴- جداسازی حق از باطل:	۴۱۸
۵- تحمل پرداخت هزینه‌ها:	۴۲۱
۶- حق‌جویی و حقیقت‌محوری:	۴۲۴
۷- روشنگری و بصیرت‌افزایی:	۴۲۷
۸- شناخت دشمنان نقاب‌دار:	۴۲۹
۹- تقویت باورها و ارزش‌های دینی:	۴۳۲
۱۰- حفظ انسجام، وحدت و همگرایی:	۴۳۴
۱۱- هوشیاری و ایستادگی در مقابل فتنه‌ها:	۴۳۶
گفتار هشتم: کمینگاه‌ها و لغزشگاه‌های خطرناک خواص طرفدار حق در زمان فتنه‌ها	۴۴۱
۱- انگیزه‌های نفسانی:	۴۴۳
الف: رفاه‌زدگی و آسایش:	۴۴۴
ب: سودجویی و منفعت‌طلبی:	۴۴۵

ت: کینه توزی و انتقام جویی	۴۴۶
ث: ریاست طلبی و روحیه استکباری	۴۴۸
ج: هوا پرستی و خود خواهی	۴۵۰
خ: فرونی طلبی و امتیاز خواهی	۴۵۲
۲- غفلت و غفلت زدگی	۴۵۶
۳- سستی و تأخیر در دفاع از حق	۴۶۲
۴- مصلحت گرایی و توجه گری	۴۶۹
۵- جمود فکری و تحجر گرایی	۴۷۳
۶- بی تفاوتی، تردید و دو دلی	۴۷۹
۷- شخصیت گرایی و شهرت زدگی	۴۸۶
گفتار نهم: ماهیت و جرایم فتنه و فتنه آوری	۴۹۳
لغت و واژه فتنه	۴۹۳
نگاهی اجمالی به ماهیت فتنه ها و فتنه گران	۴۹۵
ریشه ها و عوامل پیدایش فتنه ها	۵۰۱
۱- ناآگاهی مردم	۵۰۳
۲- غفلت از دشمن	۵۰۵
۳- جاذبه های مادی	۵۰۶
۴- امواج شهوت ها و هواهای نفسانی	۵۰۷
۵- سطحی نگری	۵۱۱
۶- دور شدن از خط ولایت	۵۱۲
۷- ضعف ایمانی و اعتقادی	۵۱۵
۸- عدم تفکیک حق از باطل	۵۱۵
۹- تفرقه و اختلاف	۵۱۶
۱۰- ایجاد فاصله بین مردم و مسئولین	۵۱۹
۱۱- شایعه پراکنی	۵۱۹
۱۲- فرصت طلبی و عوام فریبی	۵۲۰
۱۳- کارشکنی و بهانه تراشی	۵۲۵

۵۲۶.....	۱۴- توجیه‌گری
۵۲۸.....	۱۵- پوشاندن لباس حق بر باطل
۵۳۲.....	ماهیت سران فتنه
۵۳۳.....	فتنه‌ها؛ رویکردها و راهبردها
۵۴۴.....	کفتار دهم: راهکارهای خروج از فتنه‌ها و مقابله با فتنه‌گران
۵۴۴.....	الف) راهکارهای مقابله با فتنه‌گران
۵۴۴.....	۱- تذکرات روشنگرانه
۵۴۶.....	۲- افشاگری
۵۴۷.....	۳- ترک رابطه
۵۴۸.....	۴- ملامت و سرزنش
۵۵۰.....	۵- هوشیاری و مراقبت
۵۵۱.....	۶- برخورد قاطع و انقلابی
۵۵۶.....	ب) شیوه‌ها و راه‌های خروج از فتنه
۵۵۶.....	۱- رعایت تقوای الهی
۵۵۶.....	۲- شناخت عناصر و مراکز فتنه
۵۵۷.....	۳- ثبات قدم و پرهیز از شتابزدگی
۵۵۸.....	۴- تکیه بر اصول و معیارها به جای افراد و شخصیت‌ها
۵۵۹.....	۵- رجوع به رهبری و امام زمان خود
۵۶۲.....	۶- تقویت بصیرت سیاسی
۵۶۴.....	بصیرت
۵۶۴.....	نقش و اهمیت بصیرت
۵۶۶.....	الف) علل و عوامل بی‌بصیرتی
۵۶۶.....	۱- دنیاخواهی
۵۶۷.....	۲- نداشتن تفکر
۵۶۷.....	۳- هوا و هوس
۵۶۸.....	۴- غفلت و لجاجت

- ۵- آرزوهای بی پایان ۵۶۹
- ب) علل و عوامل بصیرت افزایی ۵۷۰
- ۱- پرهیزکاری و یاد خدا ۵۷۰
- ۲- تفکر و خرد ورزی ۵۷۱
- ۳- دل نبستن به دنیا ۵۷۱
- ۴- همفکری با صاحب نظران ۵۷۲
- ۵- عبرت آموزی از حوادث ۵۷۳

گفتار یازدهم: بیاید اینگونه باشیم..... ۵۷۸

- ابوذر غفاری ۵۸۰
- ابو هیثم (ابن ثیهان) ۵۸۲
- أصبغ بن نباته ۵۸۳
- ابو قتادة أنصاری ۵۸۴
- ابو ایوب انصاری ۵۸۵
- أویس قرنی ۵۸۶
- ثابت بن قیس ۵۸۷
- جُویریة بن مُسهر ۵۸۸
- جُندب بن عبد الله آزدي ۵۸۹
- جاریة بن قدامه سعدی ۵۹۰
- حُکیم بن حَبَلَة ۵۹۲
- حَذیفَة بن یمان ۵۹۳
- حُجر بن عَدی ۵۹۴
- حُزَیْمَة بن ثابت ۵۹۶
- رُشید هجری ۵۹۷
- زید بن صُوحان ۵۹۸
- زیاد بن نَضر ۶۰۰
- سهل بن حَنَیْف ۶۰۱
- سعید بن قیس همدانی ۶۰۲
- صَعَصَعَة بن صُوحان ۶۰۴
- عمرو بن حَمَق خزاعی ۶۰۶
- عَکبَر بن جَدیر ۶۰۸
- عَدی بن حاتم ۶۰۹
- عبدالله بن بُکَیْل ۶۱۱
- عبد الله بن کعب مرادی ۶۱۳
- عبدالله بن عباس ۶۱۴
- عمرو بن مِحصَن ۶۱۶
- قیس بن سعد بن عَبَّاد ۶۱۷
- مقداد بن عمرو ۶۱۹

۶۲۰	 مالک اشتر
۶۲۲	 مَعْقِل بن قیس ریاحی
۶۲۳	 مُسَلِم مَجَاشِعِی
۶۲۴	 مُحَمَّد بن ابی بکر
۶۲۵	 هاشم بن عُتْبَه

۶۲۷..... فهرس

۶۲۸	 فهرست آیات
-----	------------------

۶۳۹	 فهرست نهج البلاغه
-----	-------------------------

۶۴۴	 فهرست بیانات مقام معظم رهبری (حفظه الله تعالى)
-----	--

۶۴۹	 فهرست منابع و مآخذ
-----	--------------------------

مقدمه :

الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين

نوشتاری که در دست دارید، با هدف و انگیزه تبیین و تحلیل زندگی و شخصیت «عمار یاسر» صحابی بزرگ و ممتاز پیامبر اکرم ﷺ در راستای لیکن گویی به فریاد رسا و تعبیر زیبای ابن عمار* حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای (مد ظله العالی) تنظیم و تدوین گردیده است. از آنجا که عمار تحت تعالیم اسلام ناب نبوی و علوی به مدال افتخار آمیز، استقامت، فداکاری و دفاع فکری و عملی در جبهه حق نائل آمده، به عنوان الگوی برتر، نیاز همیشه تاریخ در دفاع از حق و مقابله با باطل خواهد بود. لذا تشریح و تحلیل فلسفه حوادث و رخدادها و مقاطع دوران حضرت رسول خدا ﷺ و امیرالمؤمنین (علیه السلام) در خصوص تقابل و رویارویی جبهه حق و باطل و برخورد منافع و مصالح افراد و جریانات سیاسی اجتماعی آن زمان، می‌تواند راهنما و نقشه راه برای اقشار مختلف جامعه اسلامی، به ویژه نخبگان و خواص جریان حق در هر عصر و زمانی قرار گیرد.

تاریخ همانند صفحه روشن و شفاف آینه از یک سو بیانگر انحراف و سقوط برخی از چهره‌های برجسته و با سابقه در اسلام و از سوی دیگر، تابلوی حقیقت نمای؛ استقامت و پایداری مجاهدانی همچون عمار در دفاع از حق و مقابله با باطل در مقابل دیدگان همگان قرار دارد. بدیهی است مطالعه و تحلیل و تبیین راز و رمز استقامت و

* - خطبه‌های نماز جمعه تهران - ۱۳۸۷/۰۶/۲۹

پایداری عمارها و دانستن سرّ لغزش‌ها و سقوط خواص، می‌تواند از ریزش و سقوط نخبگان در عصر حاضر و عصرهای آینده بکاهد. عمار از رجال و خواص ممتاز تاریخ اسلام که در تیره‌گی‌ها و تاریکترین شرایط مانند ستاره فروزان برای همیشه به عنوان سر مشق انسان‌های حق مدار، فهیم و مدافعان جبهه حق، بر تارک تاریخ خواهد درخشید. این شخصیت بی نظیر به جهت پیشگامی در نهضت رسول خدا ﷺ و ملازم بودن با حضرت علی ﷺ می‌تواند با افزایش و تأمین فهم، بصیرت و شعور سیاسی اجتماعی در جامعه اسلامی، مانع بلایی گردد که عوام و خواص را در صدر اسلام به انحراف و سقوط، سوق داده بود.

از کارکردهای محمل و تبیین شخصیت ارزنده عمار، الهام‌گیری و عبرت گرفتن از تاریخ پر درد و رنج دوران صدر اسلام است، تا آنجا که با تحلیل و تفسیر درست و مبسوط آن دوران به زبان زمان و لبه عصر، بتوانیم انقلاب اسلامی را در طول سال‌های متمادی از گردهای سخت و وضعیت‌های حسّاس عبور داده باشیم. البته این مهم با مو شکافی منصفانه عملکرد و مواضع اشخاص و جریانات و عبور از قیود و لایه‌های جامد و اجتناب از برداشت‌های سطحی و انحرافی از تاریخ و پرداختن به درمان دردها و بیماری‌ها و پیشگیری از آسیب‌ها و آفت‌های عصر حاضر و آینده، امکان پذیر خواهد بود. در حقیقت هدف اصلی از نگارش این اثر بر اساس «...فَاعْتَبِرُوا يٰٓأَوَّلِيَ الْآبْصَارِ»^۱ معرفی عمار به عنوان نیاز همیشه تاریخ در دفاع از حق و مقابله با انحراف و باطل می‌باشد.

بدیهی است علیرغم دقت نظری که صورت گرفته، وجود نقص و کاستی در این اثر منتفی نمی‌باشد. امید است برادران و خواهران خواننده با پیشنهادات و نقطه نظرات سازنده، این حقیر را رهین لطف و محبت خویش قرار دهند..

در پایان به جهت اهمیت موضوع به چند نکته اساسی در خصوص تدوین این نوشتار اشاره می‌نمایم:

۱- مؤلف با اندک بضاعت، در صدد انجام وظیفه خویش در قبال جبهه حق و رهبری جامعه اسلامی بوده است.

۲- تدوین این نوشتار با بهره‌گیری از منابع اسلامی «شیعه و اهل سنت» به عنوان یک اثر تحقیقی، کار علمی مد نظر بوده است.

۳- با توجه به اسناد و مدارک تاریخی، اختصار و رعایت متون احادیث و روایات «منطوقاً و مفهوماً» لحاظ گردیده است.

۴- با عنایت به تنوع موضوعات و اهمیت نکات برجسته تاریخی و ضرورت و اقتضای وضعیت فعلی جامعه اسلامی، پاره‌ای از فائزها و متن‌ها تکرار شده است.

امیدوارم این اثر در الهام بخشی از صحابی بزرگ و ممتاز پیامبر اعظم ﷺ «جناب عمار یاسر» سرمشق گرانمایی برای مجاهدان و مدافعان جبهه حق به ویژه خواص و نخبگان جامعه در عمل به وظایف خویش قرار گیرد. «إن شاء الله»

الحمد لله رب العالمین

عزت الله معتمد

قم - حوزه علمیه

خرداد ۱۳۹۱